

9.5.2024 Herran taivaaseenastuminen, Helatorstai

Aamupalveluksen evankeliumi, III ylösnousemusevankeliumi, katso Mirhantuojien sunnuntain aamupalveluksen evankeliumi

Päivän epistola

”Edellisessä kirjassani, hyvä Teofilos, kerroin kaikesta siitä, mitä Jeesus teki ja mitä hän opetti, alusta alkaen, aina siihen päivään saakka, jona hän Pyhän Hengen voimalla antoi valitsemilleen apostoleille käskynsä ennen kuin hänet otettiin taivaaseen. Heille hän myös monin kiistattomin todistein osoitti kuolemansa jälkeen olevansa elossa. Hän näyttäytyi heille neljäkymmenen päivän aikana useasti ja puhui heille Jumalan valtakunnasta. Ollessaan heidän kanssaan aterialla Jeesus sanoi: ”Älkää lähtekö Jerusalemissa, vaan jääkää odottamaan sitä, minkä Isä on teille luvannut ja mistä olette minulta kuulleet. Johannes kastoi vedellä, mutta teidät kastetaan Pyhällä Hengellä. Siihen ei ole enää montakaan päivää.” Silloin ne, jotka olivat koolla, kysyivät häneltä: ”Herra, onko nyt tullut se aika, jolloin sinä rakennat Israelin valtakunnan uudelleen?” Hän vastasi: ”Ei teidän kuulu tietää aikoja eikä hetkiä, jotka Isä oman valtansa nojalla on asettanut. Mutta te saatte voiman, kun Pyhä Henki tulee teihin, ja te olette minun todistajani Jerusalemissa, koko Juudeassa ja Samariassa ja maan ääriin saakka.” Kun hän oli sanonut tämän, he näkivät, kuinka hänet otettiin ylös, ja pilvi vei hänet heidän näkyvistään. Ja kun he Jeesuksen etäännyessä vielä tähysivät taivaalle, heidän vieressään seisoivat kaksi valkopukuista miestä. Nämä sanoivat: ”Galilean miehet, mitä te siinä seisotte katselemassa taivaalle? Tämä Jeesus, joka otettiin teidän luotanne taivaaseen, tulee kerran takaisin, samalla tavoin kuin näitte hänen taivaaseen menevän.” Silloin he lähtivät tuolta vuorelta, jota kutsutaan Öljymäeksi ja joka on lähellä Jerusalemiä, sapatinmatkan päässä. He palasivat Jerusalemiin. (Ap.t. 1: 1 – 12)

”Edellisessä kirjoituksessani, hyvä Teofilos” tuodaan esille kaksi asiaa. Apostolien tekojen kirjoittaja on kirjoittanut jo evankeliumin. Kirjoittaja on apostoli ja evankelista Luukas. Toiseksi tässä ilmaistaan, kenelle kirjoitus on omistettu tai laadittu, hän on ”hyvä Teofilos”. Luukkaan evankeliumin alussa hänet mainitaan ”kunnioitettu Teofilos”. Molemmat teokset on kuitenkin kirjoitettu isommalle lukijakunnalle. Teofiloksen henkilöllisyyttä ei tarkemmin tiedetä. Nimi Teofilos voidaan suomentaa Jumalan ystäväksi. Tällöin vastaanottaja olisi kokonainen joukko ihmisiä. Tutkijat ovat esittäneet erilaisia historiallisia henkilöitä vastaanottajina. Jotkut ovat kiinnittäneet huomiota sanaan, jota käytetään nimen edessä. Evankeliumissa se on ”kunnioitettu”, joka viittaisi Rooman valtakunnassa ylhäiseen ihmiseen. Apostolien teoissa käytetään sanaa ”hyvä”, joidenkin tutkijoiden mukaan

Teofilos olisi ottanut kasteen ja hänestä ei sen jälkeen käytettäisi sanaa ”kunnioitettu”. Nähtävästi Teofiloksen henkilöllisyys jää paljastamatta.

Luukkaan kirjoittama evankeliumi kertoo Jeesuksen toiminnasta ja opetuksesta aina taivaaseen ottamiseen saakka. Apostolien tekojen kirjan alussa on lyhyt johdanto, joka viittaa tähän. Johdannossa myös korostetaan ylösnousseen Jeesuksen ilmestyneen neljäkymmenen päivän ajan opetuslapsilleen. Tästä saamme ajan Jeesuksen taivaaseen ottamiselle. Opetuslapset eivät saaneet lähteä Jerusalemita ennen kuin heidät kastetaan Pyhällä Hengellä. Siihen ei ole enää montakaan päivää.

”Antoi valitsemilleen apostoleilleen käskynsä” viittaa todennäköisesti valittuihin kahteentoista apostoliin. Kuitenkin Jeesuksen ylösnousemuksen jälkeen Luukas kirjoittaa evankeliumissaan: ”Siellä olivat koolla yksitoista opetuslasta ja muut heidän joukkoonsa kuuluvat” (24: 33). Heti tämänpäiväisen epistolatekstin jälkeen luetellaan yksitoista opetuslasta nimeltä ja maininta naisista, Jeesuksen äidistä Mariasta sekä Jeesuksen veljistä. Todennäköisesti taivaaseen astumisen todistajina oli isompi joukko, ei vain lähimmät opetuslapset.

”Hän näyttäytyi heille neljäkymmenen päivän ajan” voidaan ymmärtää tarkkana aikana tai sitten ”tarvittavan pitkänä aikana”. Vanhassa testamentissa on lukuisia viitteitä tällaiseen ajanjaksoon niin Mooseksen kuin Eliaaseen, ja Uudessa testamentissa Jeesuksen kiusauksiin. Luukas on voinut ottaa tämän ajanjakson ilmauksen jo olemassa olleesta traditiosta tai sitten hän on sen itse kehittänyt. Emme tiedä, onko neljäkymmentä tarkka ilmaus. Luku kuitenkin ilmaisee jatkuvuuden Vanhasta testamentista Uuteen testamenttiin ja Jeesuksen toimintaan.

”Älkää lähtekö Jerusalemita” kertoo samasta jatkuvuudesta Israelin ja Kirkon välillä. Luukkaalle Jerusalemi on kaiken keskus. Siellä Jeesus kuoli, siellä Hän ylösnousseena kohtasi apostolinsa, siellä Pyhä Henki tuli opetuslasten päälle. Siellä toimivat apostolit, vaikka Kirkon jäsenet pakenivat sieltä vainojen takia.

”Isä on tälle luvannut” löytyy jo profeetta Joelin kirjasta (3: 1 – 5 ja 2: 17 – 21). Se toistuu useissa Jeesuksen opetuksissa. Pyhän Hengen kaste löytyy myös Johannes Kastajan opetuksesta.

”Silloin ne, jotka olivat koolla” osoittaa sen, että Jeesukseen uskovien joukko oli kasvanut tai että siihen kuului muitakin, kuin ne valitut apostolit. ”Herra, onko nyt tullut se aika” viittaa Jeesuksen lupaamaan Pyhän Hengen kasteeseen.

Opetuslapset kysyvät Jeesukselta Israelin valtakunnan uudelleen rakentamisesta. Mitä nyt tapahtuu? Milloin se tapahtuu? Jeesus ei anna mitään tietoa ajasta. Sen sijaan Hän Luukaan mukaan kertoo sen, minkä Apostolien tekojen kirja sisältää: ”te olette minun todistajiani Jerusalemissa, koko Juudeassa ja Samariassa ja maan ääriin saakka.” Vastauksessa tulee ilmi, että opetuslapset tulevat olemaan todistajia, jotka toimivat Pyhän Hengen voimalla. Opetuslasten lähetystyö on se, joka rakentaa maan ääriin saakka. Viimeksi mainittu ilmaus juutalaisesta näkökulmasta tarkoittaa pakanallisen Rooman valtakunnan pääkaupunkia, Roomaa. Näin tässä kirjassa tapahtuukin, kirja loppuu siihen, kun apostoli Paavali toimii Roomassa.

Kristuksen taivaaseen ottamisessa on useita asioita huomioitava. Apostoli Paavali kirjoittaa asiasta useita kertoja. Hänen kirjeissään ei mainita ruumiillista taivaaseen menemistä. Luukas sen sijaan liittää kertomukseensa lukuisia fyysisiä elementtejä. Niitä ovat Jeesuksen ottaminen ylös ja kuinka pilvi vie hänet heidän näkyvistään. Sitten enkelit ilmestyvät silminnäkijöille. Kertomus muistuttaa profeetta Eliaan taivaaseen ottamista (2. Kun. 2: 9 – 13).

”He näkivät” korostaa sitä, että tapahtuma oli havaittavissa. Tässä korostetaan Jeesuksen taivaaseen ottamisen historiallisuutta. ”Kaksi valkopukuista miestä” tarkoittaa kahta enkeliä. Tämä yhdistää taivaaseen ottamisen kertomuksen kertomukseen Jeesuksen ylösnousemisesta (Luuk. 24: 4 – 9).

”Jeesus..., tulee kerran takaisin, samalla tavoin kuin näitten hänen taivaaseen menevän” viittaa Ihmisen Pojan tulemiseen (vrt. Dan. 7: 13 – 14, Luuk. 21: 27). Jeesuksen toisen tulemisen aikaa emme tiedä. Meidän ei myöskään pidä ajatella, että Jeesus olisi poissa meidän keskeltämme.

Tapahtumapaikka on Öljymäki, missä kasvoi oliivipuita. Paikan merkitys tulee esille profeetta Sakariaan kirjassa. Herran päivänä Herra seisoo Öljymäellä (14: 3 – 4). Paikka sijaitsee lähellä Jerusalemiä, sapatin matkan päässä (noin yksi kilometri). Jerusalem on kaiken keskus, Öljymäki on hyvin lähellä, käytännössä osa kaupunkia.

Päivän evankeliumi

”Kun he vielä puhuivat tästä, yhtäkkiä Jeesus itse seisoi heidän keskellään ja sanoi: ”Rauha teille.” He pelästyivät suunnattomasti, sillä he luulivat näkevänsä aaveen. Mutta Jeesus sanoi heille: ”Miksi te olette noin kauhuissanne? Miksi teidän mieleenne nousee epäilyksiä? Katsokaa minun käsiäni ja jalkojani: minä tässä olen, ei kukaan muu. Koskettakaa minua, nähkää itse. Ei aaveella ole lihaa eikä luita, niin kuin te näette minussa olevan.” Näin puhuessaan hän näytti heille kätensä ja jalkansa.

Kuitenkaan he eivät vielä tienneet, mitä uskoa, niin iloissaan ja ihmeissään he nyt olivat. Silloin Jeesus kysyi: ”Onko teillä täällä mitään syötävää?” He antoivat hänelle palan paistettua kalaa ja näkivät, kuinka hän otti sen käteensä ja söi. Jeesus sanoi heille: ”Tätä minä tarkoitin, kun ollessani vielä teidän kanssanne puhuin teille. Kaiken sen tuli käydä toteen, mitä Mooseksen laissa, profeettojen kirjoissa ja psalmeissa on minusta kirjoitettu.” Nyt hän avasi heidän mielensä ymmärtämään kirjoitukset. Hän sanoi heille: ”Näin on kirjoitettu. Kristuksen tuli kärsiä kuolema ja kolmantena päivänä nousta kuolleista, ja kaikille kansoille, Jerusalemissa alkaen, on hänen nimessään saarnattava parannusta ja syntien anteeksiantamista. Te olette tämän todistajat. Minä lähetän teille sen, minkä Isäni on luvannut. Pysykää tässä kaupungissa, kunnes saatte varustukseksenne voiman korkeudesta.” Jeesus vei opetuslapset ulos kaupungista, lähelle Betaniaa, ja siellä hän kohotti kätensä ja siunasi heidät. Siunatessaan hän erkani heistä, ja hänet otettiin ylös taivaaseen. He kumartuivat maahan asti ja osoittivat hänelle kunnioitustaan, ja sitten he riemua täynnä palasivat Jerusalemiin. He olivat alati temppelissä ja ylistivät Jumalaa.” (Luuk. 24: 36 – 53, samalla VI. Ylösnousemusevankeliumi)

”Yhtäkkiä Jeesus seisoi heidän keskellään.” Kristuksen toiminta on erilaista, kuin tavallisen ihmisen. Hänen ylösnoussut ruumiinsa on toisenlainen, se on hengellinen. Häntä ei rajoita sellaiset asiat, jotka rajoittavat meidän ruumistamme. Ilmestyminen tapahtui nopeasti, ovet olivat, esimerkiksi evankelista Johanneksen mukaan, suljetut.

”Rauha teille.” Tämä on Jeesuksen tervehdys opetuslapsilleen ylösnousemuksensa jälkeen. Tätä samaa rauhaa toivottavat enkelit ilmestyessään paimenille Jeesuksen syntymän jälkeen (Luuk. 2: 14). Tämä rauha merkitsee koko elämän kattavaa suhdetta Jumalaan.

Opetuslapset pelästyivät, sillä he luulivat näkevänsä aaveen. Tätä tekstiä edelsi Emmauksen tien tapahtumat ja siellä olleet kaksi opetuslasta olivat juuri kertomassa tapahtuneesta, kun Jeesus tuli. Pelästymistä selittää se, että opetuslapset eivät vielä ymmärtäneet Jeesuksen ylösnousemusta.

”He antoivat hänelle palan paistettua kalaa ja näkivät, kuinka hän otti sen käteensä ja söi.” Tämä teksti ei avaa sitä, mitä tässä yhteydessä tapahtui. Sana ”näkivät” voitaisiin kääntää sanomalla ”heidän edessään”, ”heidän nähtensä”. Nämäkään käännökset eivät sisällä sitä ajatusta, mikä nousee Raamatusta. Paras tapa olisi kääntää se ilmaisulla ”heidän pöydässään”. Tällöin tämä kohta tekstistä saa uuden merkityksen. Kyseessä ei ole Jeesuksen ruumiin todistaminen oikeaksi vaan Jeesuksen voitto kuolemasta, josta kertoo Hänen paluunsa pöytäyhteisön jäseneksi yhdessä opetuslastensa kanssa. Tässä yhteydessä voi todeta, että joidenkin tekstien mukaan Jeesukselle annettiin paistetun

kalan lisäksi ”hunajakakkua” tai ”kimalaisen hunajaa”. Tämä lisäys löytyy joistakin käännöksistä, ei kaikista. Se on ollut mukana myös varhaisimmissa suomennoksissa.

Ylösnoussut Jeesus on Vanhan testamentin täyttymys. Ylösnoussut Jeesus avasi opetuslasten silmät ymmärtämään Messiaan eli Kristuksen tehtävä. ”kaikille kansoille, Jerusalemissa alkaen, on hänen nimessään saarnattava parannusta ja syntien anteeksiantamista.” Tämä selittää sen, miten sanoma Kristuksesta saarnataan kaikille kansoille: julistajina toimivat niin Paavali kuin koko Kirkkokin. Jeesus on Kristus, kaikkien kansojen pelastaja, vain silloin, kun kaikki kansat kuulevat Hänen sanomansa.

Kirkon opettajat ymmärsivät, että parannus ja syntien anteeksiantaminen merkitsevät katumusta ja kastetta. ”Hänen nimessään” ymmärretään siten, ettei se tarkoita kastetoimitusta Jeesuksen nimessä, toimituksessa on mainittava Isä, Poika ja Pyhä Henki. ”Hänen nimessään” tarkoittaa sitä, että kyse on Kristuksen antamasta kasteesta, johon kuuluu niin syntien anteeksianto kuin Pyhän Hengen vastaanottaminen. Tällä tehdään ero juutalaisten suorittamien puhdistautumisrituaalien sekä Johannes Kastajan syntejä anteeksiantavan kasteen ja Jeesuksen antaman kastekäskyn välille. Kristillisessä kasteessa liitytään Kristukseen, Hänen kuolemaansa ja ylösnousemukseensa, saadaan anteeksi synnit ja valmistaudutaan vastaanottamaan Pyhä Henki.

”Te olette tämän todistajat” on osoitettu isommalle joukolle kuin ne yksitoista opetuslasta. Läsä oli muitakin, kuin Jeesuksen lähimmät opetuslapset. Näiden joukkoon kuului myös naisia (Luuk. 24: 9 – 10, 33). Heidän tuli todistaa Kristuksen kärsimisestä ja ylösnousemisesta.

”Minä lähetän teille sen, minkä Isäni on luvannut.” Pyhä Henki on Isän lupauksen täyttymys. Herran sana tuli profeetta Joelille: ”minä vuodatan henkeni kaikkiin ihmisiin” (Joel 3: 1). ”Pysykää tässä kaupungissa, kunnes saatte varustukseksenne voiman korkeudesta.” Tämä kaupunki tarkoitti Jerusalemiä. Jeesus kuvaa Pyhää Henkeä ”voimana korkeuksista”, joka on opetuslasten ”varustus”. Se toisin sanoen ympäröi, täyttää ja suojaa opetuslapsia hengellisenä varustuksena, haarniskana.

”Jeesus vei opetuslapset ulos kaupungista” sisältää verbin ”viedä”. Se on verbi, jota Vanhan testamentin Septuagintan kreikkannoksessa käytetään, kun Jumala vie kansan pois Egyptin orjuudesta. Kyseessä on lähtö Egyptistä (Exodus). Nyt on Jeesuksen lähdön aika Isänsä luo (vrt. Luuk. 9: 31).

”Hän kohotti kätensä ja siunasi heidät.” Luukkaalla tämä on ainoa kerta, kun Luukkaan evankeliumissa mainitaan Jeesuksen siunaavan kansan. Oman elämänsä liturgian loppuksi Jeesus

siunaa opetuslapsensa. Liturgia on tässä ymmärrettävä ”toimintana kansan puolesta” eli Hänen tietään uhriksi kansan puolesta.

”He kumartuivat maahan asti ja osoittivat hänelle kunnioitustaan.” Tämä on Jumalan palvelemisen muoto, ”maahan asti kumartaminen”. Luukkaalla tämä on ainoa kerta, kun opetuslapset palvelevat Jeesusta Jumalana.

”He... palasivat Jerusalemiin. He olivat alati temppelissä ja ylistivät Jumalaa.” Luukkaan evankeliumi alkaa Jerusalemin temppelistä (Luuk 1: 5 -22), kun enkeli ilmestyi Sakariaalle ja kertoi hänelle Elisabetin synnyttävän Johanneksen (Kastaja). Samoin se päättyy Jerusalemin temppeliin. Jeesuksen tehtävä on täytetty. Evankeliumi sisältää kertomuksen siitä, mitä Jumala on tehnyt meidän ja meidän pelastuksemme puolesta.